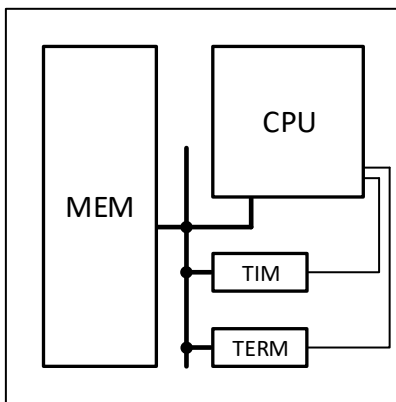

OPIS RAČUNARSKOG SISTEMA

Računarski sistem se sastoji od procesora, operativne memorije, tajmera i terminala. Sve komponente računarskog sistema su međusobno povezane preko sistemske magistrale. Tajmer i terminal, kao periferije, su povezani sa procesorom i preko linija za slanje zahteva za prekid. Slika 1. predstavlja uprošćen šematski prikaz posmatranog računarskog sistema.

Slika 1. Šematski prikaz računarskog sistema

Opis procesora

U nastavku je opisan deo 16-bitnog dvoadresnog procesora sa Von-Neuman arhitekturom. Adresibilna jedinica je jedan bajt, a raspored bajtova u reči je little-endian. Veličina memorijskog adresnog prostora je 2^{16} B. Počev od adrese $0 \times FF00$ memorijskog adresnog prostora nalazi se prostor veličine 256 bajtova rezervisan za memorijski mapirane registre (registri kojima se pristupa instrukcijama za pristup memorijskom adresnom prostoru). Počev od adrese 0×0000 memorijskog adresnog prostora nalazi se IVT (interrupt vector table) sa osam ulaza. Svaki ulaz zauzima dva bajta i sadrži adresu odgovarajuće prekidne rutine. Ulazi u IVT odgovaraju sledećim prekidnim rutinama:

- ulaz 0 sadrži adresu prekidne rutine koja se izvršava prilikom pokretanja odnosno resetovanja čitavog procesora (ne izvodi se kompletna sekvenca obrade prekida već se samo vrši skok na adresu koja se nalazi u okviru datog ulaza),
- ulaz 1 sadrži adresu prekidne rutine koja se izvršava ukoliko se pokuša izvršavanje nekorektne instrukcije (nepostojeći operacioni kod, neispravan način adresiranja itd.),
- ulaz 2 sadrži adresu prekidne rutine koja se izvršava kada stigne zahtev za prekid od tajmera (opis principa rada tajmera i način njegove konfiguracije dat je u zasebnom poglavlju),
- ulaz 3 sadrži adresu prekidne rutine koja se izvršava kada stigne zahtev za prekid od terminala (opis principa rada terminala dat je u zasebnom poglavlju) i
- ostali ulazi su slobodni za korišćenje od strane programera.

Procesor poseduje osam opštenamenskih 16-bitnih registara označenih sa $r\langle num \rangle$ gde $\langle num \rangle$ može imati vrednosti od nula do sedam. Moguće je zasebno koristiti viših ili nižih osam bita svakog od opštenamenskih registara kao 8-bitni registar označen sa $r\langle num \rangle h$ ili $r\langle num \rangle l$, respektivno. Registar $r7$

se koristi kao `pc` registar (pokazuje na instrukciju koja se u memoriji nalazi neposredno iza trenutno izvršavane instrukcije). Registar `r6` se koristi kao `sp` registar (pokazuje na zauzetu lokaciju na vrhu steka, a stek raste ka nižim adresama). Pored opštenamenskih registara postoji `psw` registar (statusna reč procesora).

15	14	13	12	11	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1	0
I	Tl	Tr										N	C	O	Z

Značenje flegova u `psw` registru:

- Z (Zero) - rezultat prethodne operacije je nula,
- O (Overflow) – prekoračenje,
- C (Carry) - prenos,
- N (Negative) - rezultat je negativan,
- Tr (Timer) - maskiranje prekida od tajmera (0 - omogućen, 1 - maskiran),
- Tl (Terminal) - maskiranje prekida od terminala (0 - omogućen, 1 - maskiran) i
- I (Interrupt) - globalno maskiranje spoljašnjih prekida (0 - omogućeni, 1 - maskirani).

Instrukcije mogu biti veličine od jedan do sedam bajtova. Instrukcija u najopštijem slučaju ima sledeći format:

I	II	III	IV	V	VI	VII
InstrDescr	Op1Descr	Im/Di/Ad	Im/Di/Ad	Op2Descr	Im/Di/Ad	Im/Di/Ad

Prvi bajt instrukcije sadrži operacioni kod i dodatne informacije o instrukciji. Naredni bajtovi instrukcije koriste se za kodiranje operanada. Pojedinačni operand može zahtevati jedan, dva ili tri bajta za kodiranje u zavisnosti od načina adresiranja. Detaljan opis `InstrDescr` i `Op<num>Descr` bajtova instrukcije dat je u nastavku.

7	6	5	4	3	2	1	0
OC ₄	OC ₃	OC ₂	OC ₁	OC ₀	S	Un	Un

Značenje bitova `InstrDescr` bajta instrukcije:

- OC₄OC₃OC₂OC₁OC₀ - operacioni kod instrukcije,
- S (Size) - veličina operanada instrukcije (0 - jedan bajt; 1 - dva bajta) i
- Un (Unused) - neiskorišćeni bitovi koji imaju fiksnu vrednost nula.

7	6	5	4	3	2	1	0
AM ₂	AM ₁	AM ₀	R ₃	R ₂	R ₁	R ₀	L/H

Značenje bitova `Op<num>Descr` bajta instrukcije:

- AM₂AM₁AM₀ - kodiran način adresiranja pri čemu adresiranje može biti:
 - 0x0 - neposredno; vrednost operanda je kodirana u okviru instrukcije pomoću jednog ili dva `Im/Di/Ad` bajta u zavisnosti od veličine operanda; neposredno adresiranje nije validan način adresiranja za destinacioni operand,

- 0x1 - registarsko direktno; vrednost operanda nalazi se u registru čiji je broj kodiran u okviru instrukcije (nema $I_m/D_i/Ad$ bajtova),
 - 0x2 - registarsko indirektno bez pomeraja; vrednost operanda nalazi se u memoriji na adresi ukazanoj vrednošću registra čiji je broj kodiran u okviru instrukcije (nema $I_m/D_i/Ad$ bajtova),
 - 0x3 - registarsko indirektno sa 16-bitnim označenim pomerajem; vrednost operanda nalazi se u memoriji na adresi ukazanoj zbirom vrednosti registra, čiji je broj kodiran u okviru instrukcije, i vrednosti koja se nalazi u dva $I_m/D_i/Ad$ bajta i
 - 0x4 - memorijsko; vrednost operanda nalazi se u memoriji na adresi ukazanoj vrednošću koja se nalazi u dva $I_m/D_i/Ad$ bajta,
- $R_3R_2R_1R_0$ - kodiran broj korišćenog registra (p_{sw} registar se kodira vrednošću 0xF) i
 - L/H (Low/High) - naznaka da li se koristi nižih ili viših osam bita registra (0 - nižih; 1 - viših) u slučaju registarskog direktnog adresiranja za operand veličine jednog bajta.

Mnemonik	OC	Efekat	Flegovi koji se menjaju
halt	0	Zaustavlja izvršavanje instrukcija	-
iret	1	pop psw; pop pc;	psw
ret	2	pop pc;	-
int dst	3	push psw; pc<=mem16[(dst mod 8)*2];	-
call dst	4	push pc; pc<=dst;	-
jmp dst	5	pc<=dst;	-
jeq dst	6	if (equal) pc<=dst;	-
jne dst	7	if (not_equal) pc<=dst;	-
jgt dst	8	if (signed_greater) pc<=dst;	-
push src	9	sp<=sp-2; mem16[sp]<=src;	-
pop dst	10	dst<=mem16[sp]; sp<=sp+2;	-
xchg src, dst	11	temp<=dst; dst<=src; src<=temp;	-
mov src, dst	12	dst<=src;	Z N
add src, dst	13	dst<=dst+src;	Z O C N
sub src, dst	14	dst<=dst-src;	Z O C N
mul src, dst	15	dst<=dst*src;	Z N
div src, dst	16	dst<=dst/src;	Z N
cmp src, dst	17	temp<=dst-src;	Z O C N
not src, dst	18	dst<=~src;	Z N
and src, dst	19	dst<=dst&src;	Z N
or src, dst	20	dst<=dst src;	Z N

xor src, dst	21	dst<=dst^src;	Z N
test src, dst	22	temp<=dst&src;	Z N
shl src, dst	23	dst<=dst<<src;	Z C N
shr dst, src	24	dst<=dst>>src;	Z C N

Sintaksa operanada u okviru asemblerskih naredbi koje pristupaju podacima:

- $\$<literal>$ - neposredna vrednost $<literal>$
- $<simbol>$ - neposredna vrednost $<simbol>$
- $\%r<num>$ - vrednost iz registra $r<num>$
- $(\%r<num>)$ - vrednost iz memorije na adresi iz registra $\%r<num>$
- $<literal>(\%r<num>)$ - vrednost iz memorije na adresi $<literal> + r<num>$
- $<simbol>(\%r<num>)$ - vrednost iz memorije na adresi $<simbol> + r<num>$
- $<simbol>(\%pc/\%r7)$ - vrednost iz memorije na adresi $<simbol>$ (PC relativno)
- $<literal>$ - vrednost iz memorije na adresi $<literal>$ (apsolutno)
- $<simbol>$ - vrednost iz memorije na adresi $<simbol>$ (apsolutno)

Sintaksa operanada u okviru asemblerskih naredbi predstavljaju skok:

- $<literal>$ - skok na adresu $<literal>$
- $<simbol>$ - skok na adresu $<simbol>$
- $\%r<num>$ - skok na adresu iz registra $r<num>$
- $(\%r<num>)$ - skok na adresu iz memorije na adresi iz registra $\%r<num>$
- $*<literal>(\%r<num>)$ - skok na adresu iz memorije na adresi $<literal> + r<num>$
- $*<simbol>(\%r<num>)$ - skok na adresu iz memorije na adresi $<simbol> + r<num>$
- $*<simbol>(\%pc/\%r7)$ - skok na adresu iz memorije na adresi $<simbol>$ (PC relativno)
- $*<literal>$ - skok na adresu iz memorije na adresi $<literal>$ (apsolutno)
- $*<simbol>$ - skok na adresu iz memorije na adresi $<simbol>$ (apsolutno)

Dodatne napomene:

- sve aritmetičke operacije se izvode tako da odgovaraju označenim celim brojevima,
- iza mnemonika asemblerske naredbe, bez belih znakova, može se navesti sufiks b ili w kako bi se eksplicitno naznačila veličina operanada date instrukcije,
- instrukcije `cmp` i `test` nigde ne čuvaju direktni rezultat odgovarajuće operacije, već samo u skladu sa rezultatom postavljaju nove vrednosti flegova u `psw` registru i
- kombinacije instrukcija i operanada, za koje ne postoji razumno tumačenje, proglasiti greškom.

Opis terminala

Terminal predstavlja ulazno/izlaznu periferiju koja se sastoji od displeja i tastature. Terminal poseduje dva memorijski mapirana registra. Na adresi $0xFF00$ memorijskog adresnog prostora nalazi se `data_out` registar izlaznih podataka. Upisom vrednosti u `data_out` registar na tekućoj poziciji displeja ispisuje se znak koji prema ASCII tabeli odgovara upisanoj vrednosti. Na adresi $0xFF02$ memorijskog adresnog prostora nalazi se `data_in` registar ulaznih podataka. Kada se pritisne neki taster (1) upisuje se ASCII kod pritisnutog tastera u `data_in` registar i (2) terminal, kao periferija posmatranog procesora, generiše zahtev za prekid (u okviru prekidne rutine, koja obrađuje ovaj zahtev za prekid, čitanjem vrednosti `data_in` registra može se saznati koji taster je pritisnut).

Opis tajmera

Tajmer kao periferija periodično generiše zahtev za prekid. Perioda generisanja zahteva za prekid definisana je sadržajem `timer_cfg` konfiguracionog registra tajmera. Registar `timer_cfg` je memorijski mapiran registar i nalazi se na adresi $0xFF10$ memorijskog adresnog prostora. Njegova inicijalna vrednost nakon pokretanja odnosno resetovanja računarskog sistema jeste $0x0000$.

15	14	13	12	11	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1	0
													T_2	T_1	T_0

Perioda generisanja zahteva za prekid u zavisnosti od $T_2T_1T_0$ vrednosti je sledeća: $0x0 \rightarrow 500ms$, $0x1 \rightarrow 1000ms$, $0x2 \rightarrow 1500ms$, $0x3 \rightarrow 2000ms$, $0x4 \rightarrow 5000ms$, $0x5 \rightarrow 10s$, $0x6 \rightarrow 30s$ i $0x7 \rightarrow 60s$.